

Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης

Ενότητα 1η: Κοινωνική ασφάλεια

Καθηγητής Άγγελος Στεργίου
Νομική Σχολή ΑΠΘ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Κοινωνική ασφάλεια.

Τεχνικές και θεσμοί της κοινωνικής
ασφάλειας.

Περιεχόμενα ενότητας

- i. Ορισμοί της κοινωνικής ασφάλειας.
- ii. Η εξέλιξη των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.
- iii. Κοινωνική ασφάλιση.
- iv. Κοινωνική πρόνοια.
- v. Κοινωνικές παροχές μη ανταποδοτικού χαρακτήρα.
- vi. Μέτρα κοινωνικής αποζημίωσης.
- vii. Το Ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας.

Σκοποί ενότητας

- Περιγραφή της έννοιας της κοινωνικής ασφάλειας.
- Παρουσίαση και ανάλυση των θεσμών που περιλαμβάνει η κοινωνική ασφάλεια.
- Κατανόηση του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλειας.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ορισμοί της κοινωνικής ασφάλειας.

Ορισμοί της κοινωνικής ασφάλειας (1/2)

- Η κοινωνική ασφάλεια μπορεί να γίνει αντιληπτή ως το σώμα των ρυθμίσεων διαμόρφωσης της αλληλεγγύης μεταξύ ανθρώπων που αντιμετωπίζουν την απειλή των «κοινωνικών κινδύνων», οι οποίοι μπορούν να οδηγήσουν σε απώλεια εισοδημάτων ή συγκεκριμένα κόστη (D. Pieters, 2006).

Ορισμοί της κοινωνικής ασφάλειας (2/2)

- Ο ορισμός της κοινωνικής ασφάλειας (και της κοινωνικής ασφάλισης) που προκύπτει από τα διεθνή κείμενα επικεντρώνεται συνήθως στην προστασία των εργαζομένων ή πολιτών από τους ασφαλιστικούς-κοινωνικούς κινδύνους (social risks) με στόχο την εγγύηση της οικονομικής ασφάλειας του ατόμου (Άγγ. Στεργίου, 2013).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η εξέλιξη των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.

Η εξέλιξη των συστημάτων κοινωνικής προστασίας (1/2)

- Η εξέλιξη των σύγχρονων συστημάτων κοινωνικής προστασίας κινήθηκε γύρω από δύο βασικές ιδιότητες:
  - του εργαζομένου ως τέτοιου (Bismarck model) και
  - του ατόμου ως μέλους της κοινωνίας και συγκεκριμένα ως πολίτη (Beveridge model)
- οι δύο αυτοί τύποι διαφορετικοί τρόποι πρόσβασης στην κοινωνική προστασία αποτυπώθηκαν θεσμικά ως κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική ασφάλεια (Άγγ. Στεργίου, 2013).

Η εξέλιξη των συστημάτων κοινωνικής προστασίας (2/2)

- Συστήματα Bismarck: κάλυψη των εργαζομένων.
  - Συστήματα Beveridge: καθολική κάλυψη του πληθυσμού.
  - Συστήματα με μεικτά χαρακτηριστικά
- Τα περισσότερα σύγχρονα συστήματα είναι μεικτά και συνδυάζουν επιμέρους χαρακτηριστικά των δύο βασικών συστημάτων, Bismarck και Beveridge (Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, 2013).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τεχνικές και θεσμοί της κοινωνικής ασφάλειας.

Κοινωνική ασφάλιση.

Κοινωνική ασφάλιση (1/3)

- Από τη γένεσή τους τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης δεν έπαυσαν να εξελίσσονται αρχικά σ' ένα περιβάλλον οικονομικής ανάπτυξης και στη συνέχεια υπό το βάρος της ύφεσης.
- Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ο θεσμός γεννήθηκε σε διεθνές επίπεδο ως κοινωνικές ασφαλίσεις → από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου παρατηρείται μια στροφή προς τις ιδέες και τα μοντέλα κοινωνικής ασφάλειας.
- Απουσία ενός γενικά αποδεκτού ορισμού της κοινωνικής ασφάλισης (όπως και της κοινωνικής ασφάλειας).

Κοινωνική ασφάλιση (2/3)

- Η κοινωνική ασφάλιση είναι ο θεσμός του δημοσίου δικαίου που στοχεύει στην οικονομική ασφάλεια των εργαζομένων.
- Οι εργαζόμενοι και τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς τους υπάγονται υποχρεωτικά εκ του νόμου στην ασφάλιση οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης.
- Καταβάλλοντας ασφαλιστικές εισφορές οι ασφαλισμένοι προσδοκούν να λάβουν σε περίπτωση επέλευσης ενός από τους νομοθετικά προκαθορισμένους κλασικούς κινδύνους τις προβλεπόμενες παροχές (Άγγ. Στεργίου, 2013).

Κοινωνική ασφάλιση (3/3)

- Η πεμπτούσια του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης έγκειται σε δύο βασικά στοιχεία (Άγγ. Στεργίου, 2013):
  - α) στη συμβολή των ασφαλισμένων-έκφραση της ασφαλιστικής αρχής (αναλογιστική βάση)
  - β) στην κοινωνική αλληλεγγύη- η ασφάλιση έχει κοινωνικό (συλλογικό) χαρακτήρα (διαφοροποιητικό στοιχείο από τις ιδιωτικές κερδοσκοπικές μορφές ασφάλισης).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τεχνικές και θεσμοί της κοινωνικής ασφάλειας.

Κοινωνική πρόνοια.

Κοινωνική πρόνοια (1/2)

- Ο θεσμός της κοινωνικής πρόνοιας με ένα σύνολο υπηρεσιών και επιδομάτων έχει ως αποστολή την προστασία όσων δε διαθέτουν επαρκή μέσα βιοπορισμού → σχετίζεται με την έννοια της ανάγκης (D. Pieters, 2006).
- Οι προνοιακές παροχές διακρίνονται από τις παροχές κοινωνικής ασφάλισης → μη ανταποδοτικές και χρηματοδοτούμενες από τη φορολογία.
- Η κοινωνική πρόνοια κατοχυρώνει τα ελάχιστα όρια προστασίας για όσους βρίσκονται εκτός παραγωγικής διαδικασίας.

Κοινωνική πρόνοια (2/2)

- Καθολικότητα του θεσμού → υποκείμενο των προνοιακών δικαιωμάτων ο άνθρωπος.
- Εξατομικευμένη βοήθεια → χορήγηση παροχών κατά διακριτική ευχέρεια.
- Αρχή της επικουρικότητας → άρθρο 13 παρ. 1 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη- Π.Δ. 57/73.
- Οι παροχές χορηγούνται κατόπιν ελέγχου απορίας (means-test).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τεχνικές και θεσμοί της κοινωνικής ασφάλειας.

Κοινωνικές παροχές μη ανταποδοτικού χαρακτήρα.

Κοινωνικές παροχές μη ανταποδοτικού χαρακτήρα

- Τοποθετούνται ανάμεσα στην κοινωνική ασφάλιση και την κοινωνική πρόνοια.
- Παροχές «demogrants».
- Χρηματοδοτούνται από τη φορολογία.
- Εμφανίζονται κυρίως στα καθολικά συστήματα κάλυψης κοινωνικών κινδύνων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τεχνικές και θεσμοί της κοινωνικής ασφάλειας.

Μέτρα κοινωνικής αποζημίωσης.

Μέτρα κοινωνικής αποζημίωσης

- Τα μέτρα κοινωνικής αποζημίωσης θεωρούνται ως ένα οριακό τμήμα της κοινωνικής ασφάλειας καθώς σχετίζονται με την ευθύνη του κράτους για την παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων (D. Pieters, 2006).

Ως συνέπεια του Α 'Παγκοσμίου Πολέμου, ένας νέος κλάδος της κοινωνικής ασφάλειας δημιουργήθηκε για (D. Pieters, 2002):

-τους βετεράνους πολέμου,

→ στη Γερμανία “αποζημίωση θυμάτων πολέμου” (Kriegsopferverorgung)

→ Το σύστημα αυτό αποτέλεσε το πρώτο στοιχείο της κοινωνικής αποζημίωσης (soziale Entschädigung). Το κράτος ανέλαβε την ευθύνη για τη βλάβη της υγείας ως αποτέλεσμα της υπηρεσίας που προσφέρεται στο κράτος. Αργότερα, αυτός ο κλάδος της κοινωνικής ασφάλειας επεκτάθηκε για να καλύψει, μεταξύ άλλων,

-θύματα ενός εμβολιασμού.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Το Ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας.

Βασικά χαρακτηριστικά

- Το ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας χαρακτηρίζεται από τη δυαδικότητα μεταξύ του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης που αναπτύχθηκε σύμφωνα με το μοντέλο Bismarck και του Εθνικού Συστήματος Υγείας που ακολούθησε το μοντέλο Beveridge (Ξ. Κοντιιάδης, 2008).

Ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας

- Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση.
- Εθνική Κοινωνική πρόνοια.
- Εθνικό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης.
- Εθνικές μη ανταποδοτικές παροχές.
- Εθνικά Μέτρα κοινωνικής αποζημίωσης.

Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση

- Δημόσια κύρια ασφάλιση.
- Επικουρική ασφάλιση.
- Επαγγελματική ασφάλιση.
- Ιδιωτικές μορφές ασφάλισης.

Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση

Δημόσια κύρια ασφάλιση

Βασικοί νόμοι: Ν. 3655/2008, 3863/2010.

Οργανισμοί κύριας ασφάλισης:

- ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (μισθωτοί),
- ΟΑΕΕ (ελεύθεροι επαγγελματίες),
- ΕΤΑΑ (επιστήμονες: νομικοί, ιατροί, μηχανικοί),
- ΟΓΑ (αγρότες),
- ΝΑΤ (ναυτικοί),
- ΕΤΑΠ-ΜΜΕ (προσωπικό μέσων μαζικής ενημέρωσης),
- Υπηρεσία Συντάξεων Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (δημόσιοι υπάλληλοι).

Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση

Επικουρική ασφάλιση

- Υποχρεωτική, συμπληρωματική της κύριας ασφάλισης.
- Ενοποίηση της επικουρικής ασφάλισης → ΕΤΕΑ (Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης-ΝΠΔΔ)- Ν. 4052/2012:
  - ΕΤΕΑΜ (μισθωτών),
  - ΤΕΑΙΤ (ιδιωτικού τομέα),
  - ΤΕΑΔΥ, ΤΕΑΠΟΚΑ, ΤΑΔΚΥ (δημοσίων υπαλλήλων),
  - ΕΤΑΤ (τραπεζοϋπαλλήλων),
  - ΤΑΥΤΕΚΩ (υπαλλήλων τραπεζών και επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας),
  - Κλάδος ασφάλισης προσωπικού ΔΕΗ του ΤΑΥΤΕΚΩ.

Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση

Επαγγελματική ασφάλιση (1/3)

- Βασικός νόμος: Ν. 3029/2002.
- **ΤΕΑ (Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης προαιρετικού χαρακτήρα)** → Ομαδική ασφάλιση προσωπικού:
  - Συμπληρωματική προστασία,
  - Προαιρετικός και επαγγελματικός χαρακτήρας,
  - Μη κερδοσκοπικός χαρακτήρας- επαγγελματική αλληλεγγύη,
  - Χρηματοδότηση από εισφορές,
  - ΝΠΙΔ με σωματειακή μορφή και αυτοδιοίκηση.
- Αλληλοβοηθητικά ταμεία (επαγγελματικά σωματεία, ΝΠΙΔ, προαιρετική συμμετοχή).

Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση

Επαγγελματική ασφάλιση (2/3)

- Ο Ν. 4052/2012 έδωσε τη δυνατότητα σε κάποια επικουρικά Ταμεία (κλάδους ή τομείς) να εξαιρεθούν από το ΕΤΕΑ-Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης (Άγγ. Στεργίου 2014):
  - το άρθρο 36, παρ. 1 και 4 Ν. 4052/2012 μετέτρεψε αυτοδίκαια σε **Ταμεία υποχρεωτικής επαγγελματικής ασφάλισης (ΝΠΙΔ)** όσα επικουρικά ταμεία ήταν βιώσιμα και δεν είχαν ενταχθεί μέχρι τις 31.12.2012 στο ΕΤΕΑ κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 7 και 8 του Ν. 3029/2002,
  - τα επικουρικά ταμεία μπορούσαν να επιλέξουν αντί της συγχώνευσής τους στο νέο ενιαίο επικουρικό ταμείο να μετατραπούν σε μια νέα νομοθετική κατηγορία επαγγελματικών ταμείων, τα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης υποχρεωτικού χαρακτήρα.

Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση

Επαγγελματική ασφάλιση (3/3)

- Οι φορείς που μετατράπηκαν από 1.1.2013 σε ταμεία υποχρεωτικής επαγγελματικής ασφάλισης είναι (Άγγ. Στεργίου 2014):
  - ΤΕΑ Υπαλλήλων Φαρμακευτικών Εργασιών,
  - ΤΕΑ Υπαλλήλων Εμπορίου Τροφίμων,
  - ΤΕΑ Προσωπικού Εταιρειών Πετρελαιοειδών,
  - ΤΕΑ Επικούρησης Ασφαλιστών και Προσωπικού Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων.
- Η δυνατότητα μετατροπής σε ΝΠΙΔ, εκτός Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τον ορισμό του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 549/2013 για το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εθνικών και Περιφερειακών Λογαριασμών, επεκτάθηκε στους τομείς του κλάδου επικουρικής ασφάλισης του ΤΕΑΠΑΣΑ (ταμείο των σωματίων ασφαλείας) και ΤΕΑΠΙΕΝ (ταμείο του εμπορικού ναυτικού), καθώς και στους κλάδους και τομείς επικουρικής ασφάλισης που δεν έχουν ενταχθεί στο ΕΤΕΑ-Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης (άρθρο 220, παρ. 1 και 6 Ν. 4281/2014).

Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση

Ιδιωτικές μορφές ασφάλισης

- Ατομικές αποταμιευτικές πρωτοβουλίες.
- Ασφαλιστικές εταιρείες (Ν.Δ. 400/1970).
- Κερδοσκοπικός χαρακτήρας – απουσία κοινωνικού στοιχείου.
- Συνταξιοδοτικά-αποταμιευτικά ασφαλιστικά προϊόντα (κυρίως).
- Συμπληρωματική προστασία.

Το Ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας

- Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση.
- **Εθνική Κοινωνική πρόνοια.**
- Εθνικό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης.
- Εθνικές μη ανταποδοτικές παροχές.
- Εθνικά Μέτρα κοινωνικής αποζημίωσης.

Εθνική κοινωνική πρόνοια

- Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Φροντίδας (ΕΣΚΦ)- Ν. 2646/1998:
  - ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, Εθελοντικές οργανώσεις (ΜΚΟ)
  - Υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας (Τοπική Αυτοδιοίκηση Α' βαθμού)
  - Υπηρεσίες κλειστής φροντίδας (Περιφέρεια)
  - Εξειδικευμένες υπηρεσίες ανοικτής και κλειστής προστασίας (Περιφέρεια).
- Δημοτικές υπηρεσιακές μονάδες άσκησης κοινωνικής πολιτικής.
- Κοινωνικές υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας και ιδρυματικής περίθαλψης και επιδόματα (για τυφλούς, τετραπληγικούς).

Το Ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας

- Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση.
- Εθνική Κοινωνική πρόνοια.
- **Εθνικό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης.**
- Εθνικές μη ανταποδοτικές παροχές.
- Εθνικά Μέτρα κοινωνικής αποζημίωσης.

Εθνικό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης

- ΕΣΥ (Εθνικό Σύστημα Υγείας) → ενιαίο δημόσιο αποκεντρωμένο σύστημα υπηρεσιών υγείας: περιλαμβάνει την πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια υγειονομική φροντίδα.
- ΕΟΠΥΥ (Ενιαίος Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας) → ενιαίο πλαίσιο αγοράς υπηρεσιών υγείας: περιλαμβάνει τους κλάδους υγείας όλων των ασφαλιστικών φορέων (Ν. 3918/2011).

Το Ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας

- Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση.
- Εθνική Κοινωνική πρόνοια.
- Εθνικό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης.
- **Εθνικές μη ανταποδοτικές παροχές.**
- Εθνικά Μέτρα κοινωνικής αποζημίωσης.

Εθνικές μη ανταποδοτικές παροχές

- Παροχές που δεν εξαρτώνται από την εργασία του δικαιούχου ούτε συνδέονται με την ύπαρξη ασφαλιστικής σχέσης με κάποιο φορέα (Ελεγκτικό Συνέδριο 592/2002, Επιθεώρησις Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης 2003, σελ. 123).
- Ενιαίο επίδομα στήριξης τέκνων και ειδικό επίδομα σε τρίτεκνες και πολύτεκνες οικογένειες.
- Σύμβαση ανασφάλιστων υπερηλίκων (Ν. 1296/1982, Ν.4093/2012).
- Πρόγραμμα ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος (Ν. 4093/2012).

Το Ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας

- Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση.
- Εθνική Κοινωνική πρόνοια.
- Εθνικό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης.
- Εθνικές μη ανταποδοτικές παροχές.
- **Εθνικά Μέτρα κοινωνικής αποζημίωσης.**

Εθνικά Μέτρα κοινωνικής αποζημίωσης

- Διευκόλυνση καταβολής εισφορών των δραστηριοποιούμενων επαγγελματικά σε περιοχές που πλήττονται από θεομηνίες ή άλλες φυσικές καταστροφές και έχουν υποστεί ζημίες.
- Ειδικό Ταμείο Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών → ενίσχυση πληγέντων από πυρκαγιές, σεισμούς, πλημμύρες ή άλλα ακραία καιρικά φαινόμενα.
- Αποζημίωση θυμάτων τρομοκρατικών ενεργειών.
- Ευνοϊκότεροι όροι συνταξιοδότησης θυμάτων βίαιων συμβάντων και τρομοκρατών.

Βιβλιογραφία (1/3)

- Άγγελος Στεργίου, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, εκδόσεις Ζυγός, Θεσσαλονίκη, 2013, σελ. 23-25, 94-95, 109-112, 114-115.
- Άγγελος Στεργίου, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, 2^η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, 2014, σελ. 74.
- Κ. Κρεμαλής, Δίκαιο της Υγείας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011, σελ. 14, 25, 43, 49.
- Κ. Κρεμαλής, Το δικαίωμα του ατόμου για κοινωνική πρόνοια, Συμβολή στο νομικό προσδιορισμό των κοινωνικών υπηρεσιών, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 1991, σελ. 80.

Βιβλιογραφία (2/3)

- Κ. Κρεμαλής, Δίκαιο κοινωνικών ασφαλίσεων, Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1985, σελ. 343.
- Ό. Αγγελοπούλου, Η αξία της συγκριτικής προσέγγισης για τη μεταρρύθμιση του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, ΕΔΚΑ (Επιθεώρησις Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισεως) 2008, σελ. 56.
- Ξ. Κοντιάδης, Εισαγωγή στην Κοινωνική Διοίκηση και στους Θεσμούς Κοινωνικής Ασφάλειας, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2008, σελ. 42.

Βιβλιογραφία (3/3)

- Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013, σελ. 32.
- D. Pieters, Social security: an introduction to the basic principles, 2006, p. 2, 6-8.
- D. Pieters, The Social Security Systems of the Member States of the European Union, Intersentia, Antwerp-Oxford-New York, 2002, p. 117.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Άγγελος Στεργίου.
«Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης (Προπτυχιακό). Ενότητα 1η: Κοινωνική
ασφάλεια». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή
διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS297/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

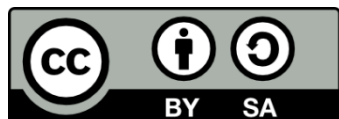
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Άννα Τσέτουρα
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(Από το διαχειριστή του προγράμματος)

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

